

**MASKIN-
ENTREPRENØRENE
FORBUND**

MEF-notat nr. 3

August 2015

Anleggsbransjen - Utvikling og marked

- Sterk vekst i anleggsbransjen de neste årene
- Flere store veikontrakter - og de blir større
- Mange lærlinger hos entreprenørene
- Lave forventninger i vann- og avløpssektoren

Sammendrag

- Sterk vekst i anleggsbransjen. Totalt 72,5 milliarder kroner skal investeres i løpet av 2015. Dette utgjør en vekst på om lag 8 prosent fra 2014 til 2015. Det anslås at veksten vil være på ca. 12 prosent fra 2015 til 2016. Veksten frem til 2016 ligger an til å bli størst i fylkene Aust-Agder, Hedmark og Trøndelagsfylkene.
- Andelen store veikontrakter (100 millioner kroner eller større) i regi av Statens vegvesen har økt i 2015 sammenlignet med 2014.
- Konkurransen om Statens vegvesen-kontraktene har i 2015 styrket seg sammenlignet med fjoråret. Det har så langt i år vært sterkest konkurranse om veikontraktene i Midt-Norge (Trøndelagsfylkene og Møre og Romsdal). I disse fylkene er det også mye ledig kapasitet blant entreprenørene til både veibygging og utbygging av vann- og avløpsnett.
- MEF-bedriftene har forventninger om høyere lønnsomhet i 2015 enn i 2014. På landsbasis rapporterer bedriftene om høy oppdragsmengde pr. i dag, og seks måneder frem i tid.
- Entreprenørene melder om mer ledig kapasitet til å bygge vei på kort sikt enn hva som har vært vanlig de senere årene. Det er særlig bedrifter i deler av Vestlandet som melder om mye ledig kapasitet for 3. kvartal i år.
- Et flertall av MEF-bedriftene forventer å øke antallet ansatte i 2015 sammenlignet med fjoråret. Kun 4 prosent svarer at egen oppdragsmengde er så lav at de nå vurderer permitteringer eller oppsigelser.
- Bedrifter med arbeidsområder innen utbygging av vann- og avløpsnett og grunnarbeid for private oppdragsgivere har mindre positive forventninger til markedsutviklingen i 2015 enn bedrifter som jobber med transportinfrastruktur.

KONTAKTPERSONER I MEF:

Stein Gunnes, sjeføkonom
Tlf: 909 86 306 • stein.gunnes@mef.no

Håvard Almås, fagsjef næringspolitikk
Tlf: 976 83 831 • havard.almas@mef.no

Tore Andreas Larsen, næringspolitisk rådgiver
Tlf: 984 44 244 • tore.andreas.larsen@mef.no

Besøk www.mef.no for tidligere publiserte MEF-notater og mer informasjon om våre bransjer.

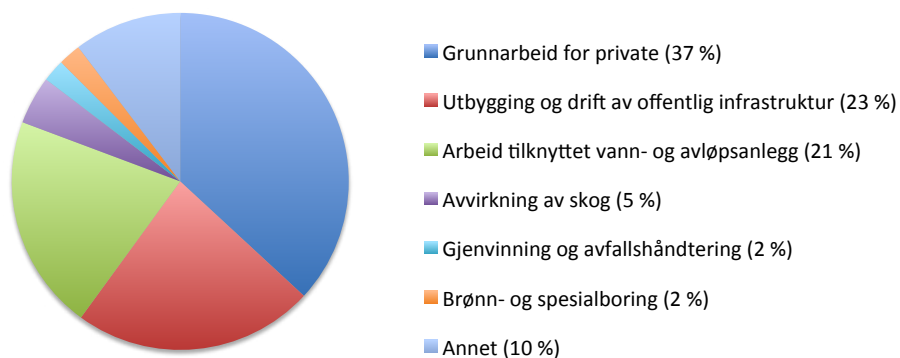
Foto: Anleggsmaskinen (Jørn Søderholm og Runar Daler).
Grafisk produksjon: Wittusen & Jensen

MEF er en frittstående bransje- og arbeidsgiverorganisasjon som representerer ca. 2000 små, mellomstore og store bedrifter. Hovedtyngden av medlemsbedriftene driver maskinell anleggsvirksomhet, men forbundet organiserer også skogsentreprenører, brønnbore og gjenvinnings- og avfallsbedrifter. Samlet omsetter medlemsbedriftene for rundt 65,5 milliarder kroner i året og sysselsetter nesten 28.000 arbeidstakere.

Om undersøkelsen og analysene

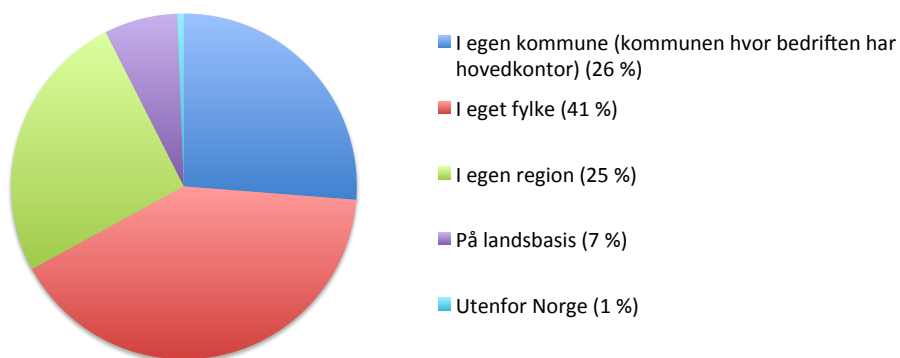
Notatet er utarbeidet av Maskinentreprenørenes Forbund (MEF) i juli 2015. Medlemsundersøkelsene som dette notatet er basert på ble gjennomført i mai/juni 2015. 652 MEF-bedrifter deltok i undersøkelsen.

Figur 1. Arbeidsområde til respondentene

Bedriftene som deltok i undersøkelsen ble bedt om å oppgi hvilket arbeidsområde som står for størsteparten av omsetningen i egen bedrift. 37 prosent av bedriftene har oppgitt «grunnarbeid for private oppdragsgivere» som hovedarbeidsområde. Den nest største gruppen er «Utbygging og drift av offentlig infrastruktur». Arbeidsområdene til bedriftene som har deltatt i undersøkelsen gir i all hovedsak et representativt utvalg for MEFs samlede medlemsmasse på om lag 2 000 bedrifter.

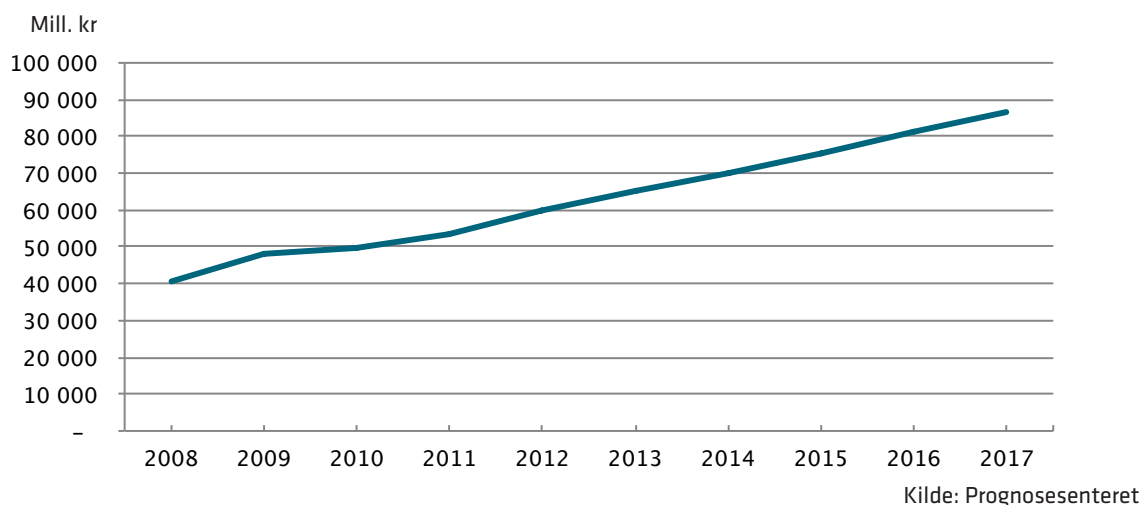
Figur 2. Geografisk markedsområde til respondentene i 2015

Flertallet av bedriftene (41 prosent) har så langt i 2015 deltatt i konkurranser om oppdrag innenfor eget fylke, mens 26 prosent av bedriften kun har konkurrert om oppdrag i kommunen hvor bedriften har hovedkontor. Majoriteten av bedriftene som kun konkurrerer om oppdrag i egen kommune har færre en seks ansatte. Videre har henholdsvis 25 og 7 prosent av svarbedriftene i 2015 deltatt i konkurranser på regionnivå eller på landsbasis.

Status og utsikter for anleggsbransjen og MEF-bedriftene

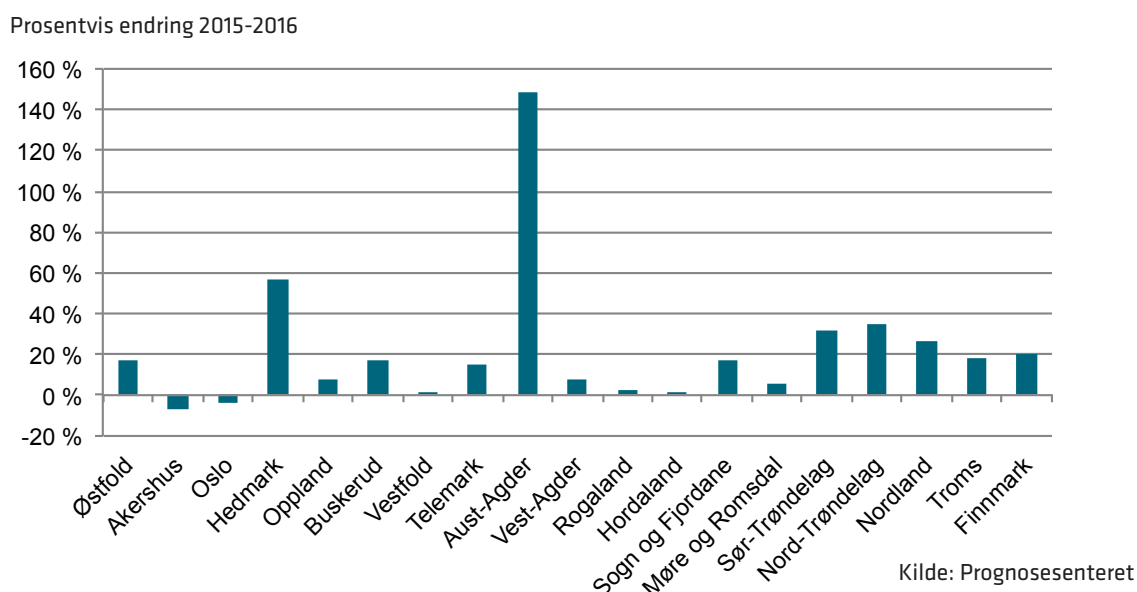
Figur 3. Anleggsinvesteringer, 2008-2017

Data fra Prognosesenteret anslår at samlet verdi for anleggsmarkedet i 2015 vil bli 75,2 milliarder kroner¹. Anslaget er basert på total anleggsverdi (inkl. byggherrekostnader) for gjennomførte og planlagte anleggsprosjekter pr. august 2015. Dette omfatter statlige, fylkeskommunale, kommunale og private investeringsprosjekter. Drift og vedlikehold av anlegg er ikke inkludert. Tallene for 2015 viser en vekst på om lag 8 prosent fra 2014. Det anslås at veksten vil være på ca. 12 prosent fra 2015 til 2016, og om lag 4 prosent fra 2016 til 2017.

¹ Prognosesenterets anleggsmodul: <http://www.prognosesenteret.no/Solutions/Default.aspx>.

Figur 4. Endringer i anleggsinvesteringer 2015-2016, fordelt etter fylke

Data fra Prognosesenteret anslår at det er Aust-Agder (148 prosent), Hedmark (56 prosent), og Trøndelagsfylkene (34 prosent i Nord-Trøndelag, 31 prosent i Sør-Trøndelag) som vil oppleve størst vekst i anleggsinvesteringer for perioden 2015-2016. Det er store veiprosjekter i forbindelse med utbygging av E6, E18 og E39 som vil bidra til størsteparten av veksten i disse fylkene.

Tabell 1. Statens vegvesen-kontrakter 2015

Kontraktsverdi:	Mindre enn 2 mill. kr	2-9 mill. kr	10-29 mill. kr	30-59 mill. kr	60-99 mill. kr
Antall kontrakter	47	121	68	19	4
Samlet kontrakts-verdi	52 mill. kr	608 mill. kr	1 181 mill. kr	737 mill. kr	282 mill. kr
Antall tilbydere (gj. snitt)	3,6	4,5	5,3	6,4	7,3
Andel - Antall	16,8 %	43,2 %	24,3 %	6,8 %	1,4 %
Andel - Verdi	0,5 %	5,3 %	10,3 %	6,5 %	2,5 %
Kontraktsverdi:	100-499 mill. kr	500-999 mill. kr	1 mrd. kr eller høyere	Ingen tilbud / Avlyst	
Antall kontrakter	13	2	2	4	
Samlet kontrakts-verdi	3 431 mill. kr	1 360 mill. kr	3 762 mill. kr	-	
Antall tilbydere (gj. snitt)	5,1	5,5	6,0	-	
Andel - Antall	4,6 %	0,7 %	0,7 %	1,4 %	
Andel - Verdi	30,1 %	11,9 %	33,0 %	-	

Kilde: Statens vegvesen, MEF ²

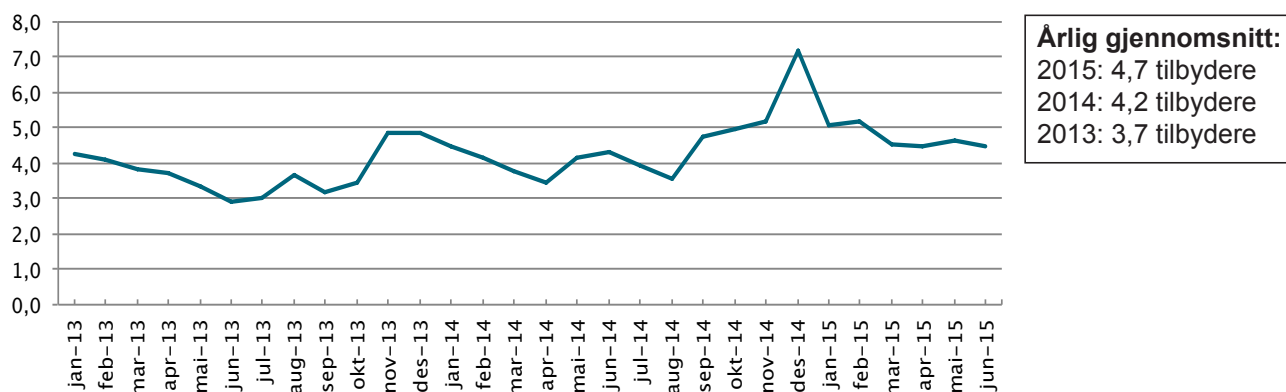
² Statens vegvesen (2015). Åpningsprotokoller. Nettadresse: <http://www.vegvesen.no/Fag/Veg+og+gate/Prosjektering+og+bygging/Utbyggingsprosjekter/Åpningsprotokoller++Opening+of+tenders>
Etterregistrering av prosjekter i anbudsoversikten kan forekomme.

Det har i 2015 (t.o.m. juni) vært tilbudsfrist for 280 kontrakter i regi av Statens vegvesen, mot 270 kontrakter på samme tid i 2014. Driftskontrakter er da ikke inkludert. Samlet verdi for kontraktene så langt i 2015 er ca. 11,4 mrd. kroner, basert på laveste tilbud pr. kontrakt. Dette er om lag 1,5 mrd. kroner mer enn på samme tid i fjor. Sammenlignet med hele 2014 har andelen store kontrakter (kontraktsverdi 100 mill. kroner eller mer) økt i 2015. I 2014 utgjorde store veikontrakter 68 prosent av samlet kontraktsverdi for Statens vegvesen-kontraktene. I 2015 utgjør disse kontraktene så langt 75 prosent.

Figur 5. Konkurransen om Statens vegvesen-kontraktene, 2013-2015

Antall tilbydere pr. kontrakt (gjennomsnitt pr. måned)

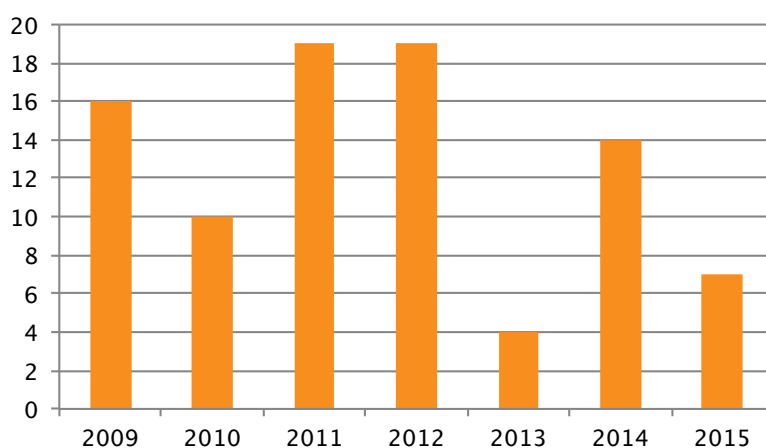

Kilde: Statens vegvesen, MEF

Konkurransen om Statens vegvesen-kontraktene har i 2015 styrket seg sammenlignet med fjoråret. Så langt i 2015 (t.o.m. juni) har det i gjennomsnitt vært 4,7 tilbydere pr. Statens vegvesen-kontrakt, mot 4,2 tilbydere for hele 2014. Hittil i år har det vært sterkest konkurranse om veikontraktene i Midt-Norge (Trøndelagsfylkene og Møre og Romsdal), med et gjennomsnitt på 5,5 tilbydere pr. kontrakt. Dette har sammenheng med at Midt-Norge siden 2013 har vært den regionen med lavest verdi på utlyste kontrakter i regi av Statens vegvesen. Entreprenørene i Midt-Norge melder om mer ledig kapasitet enn hva som er tilfellet i andre deler av landet.

Figur 6. Konkurser blant MEF-bedriftene, 2009-2015

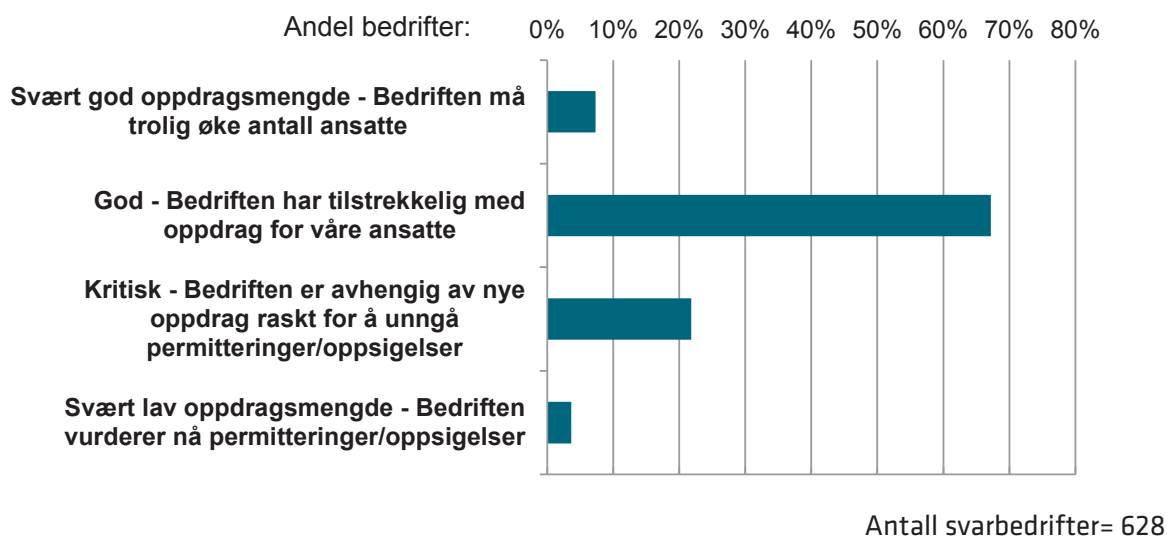
Antall konkurser

Det har så langt i 2015 (t.o.m. juni) vært 7 konkurser blant MEFs medlemsbedrifter. Utviklingen hittil er på samme nivå som i 2014, som endte på 14 konkurser. Hovedårsakene til konkursene i 2015 er manglende oppgjør og tvistesaker.

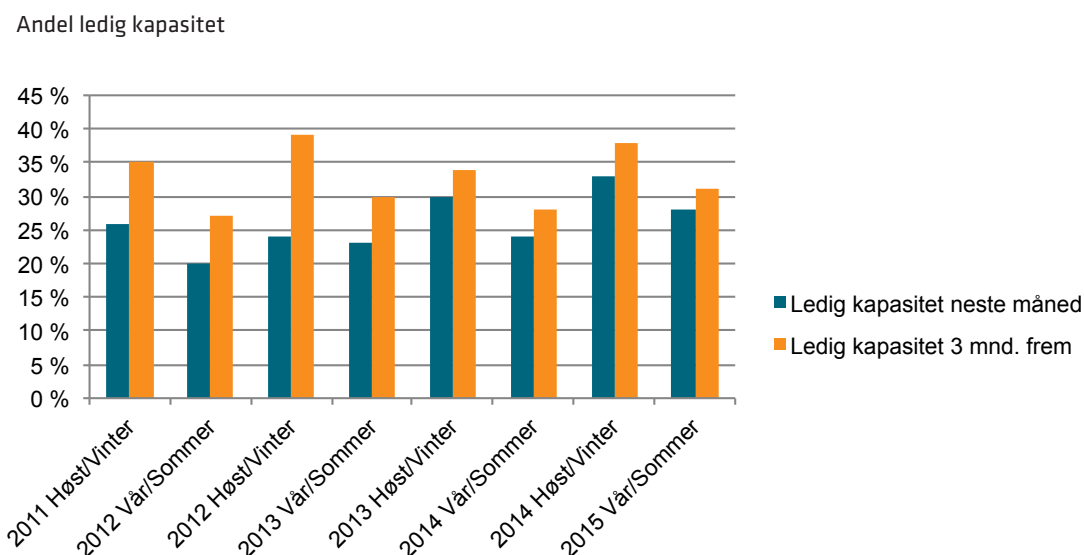
Oppdragsmengde og kapasitet blant MEF-bedriftene

Figur 7. Oppdragsmengde, seks måneder fram i tid

På spørsmålet om hvordan MEF-bedriftene vurderer egen oppdragsmengde seks måneder frem i tid beskriver 74 prosent av bedriftene som har deltatt i undersøkelsen oppdragsmengden som «svært god» og «god». Bare 4 prosent svarer at egen oppdragsmengde er «svært lav», og at de med det nå vurderer permitteringer eller oppsigelser.

Figur 8. Ledig kapasitet til å bygge vei

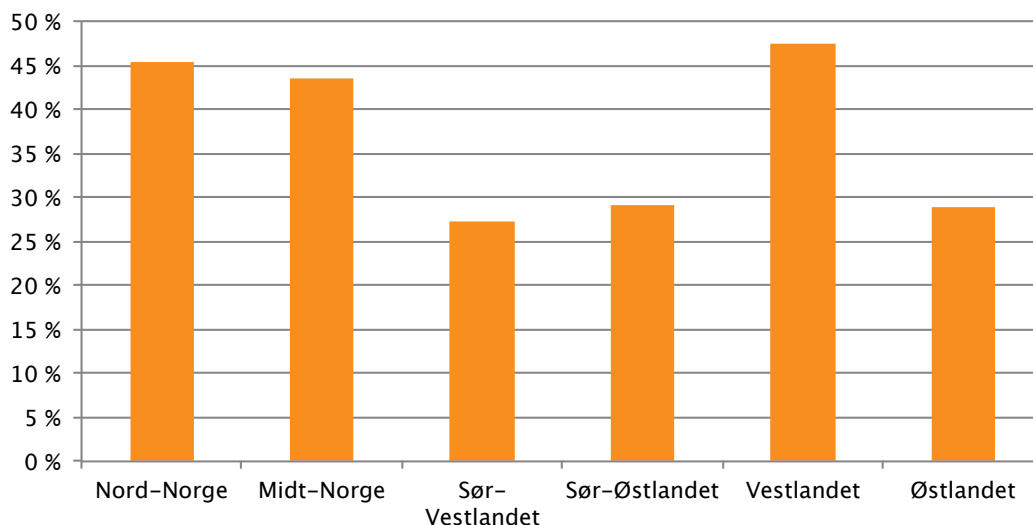

Antall svarbedrifter= 262

MEF-bedriftene rapporterer om ca. 30 prosent ledig kapasitet til veibygging tre måneder frem i tid. Dette er et nivå som gir en god fleksibilitet og godt handlingsrom til å påta seg nye oppdrag. Dette samsvarer godt med det bedriftene svarer i forhold til egen oppdragsmengde (figur 7), hvor 26 prosent av bedriftene beskrev oppdragsmengden som «kritisk» eller «svært lav». Figuren viser de typiske svingningene anleggsbransjen står overfor årlig, med betydelig høyere ledig kapasitet blant bedriftene i vinterhalvåret enn i løpet av sommerhalvåret.

Figur 9. Bedrifter med mye ledig kapasitet til å bygge vei, 3. kvartal 2015

Andel bedrifter med 50 prosent eller mer ledig kapasitet³

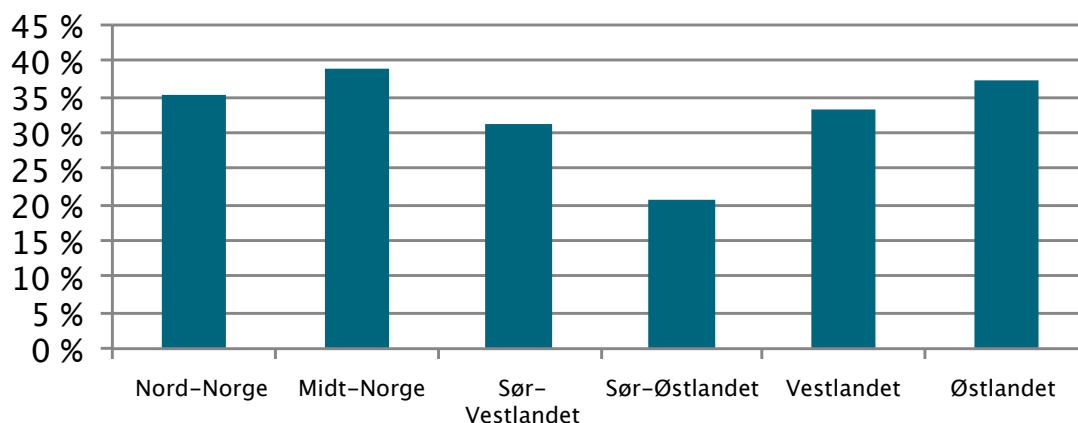
Antall svarbedrifter= 259

Det er størst andel bedrifter fra Vestlandet (Hordaland, Nord-Rogaland og Sogn og Fjordane) som melder om å ha mye ledig kapasitet (50 prosent eller mer) til å ta på seg oppdrag innen veibygging. Lavest andel finner vi på Sør-Vestlandet (Agder-fylkene og Sør-Rogaland).

³ **Nord-Norge:** Finnmark, Troms og Nordland. **Midt-Norge:** Trøndelagsfylkene og Møre og Romsdal. **Sør-Vestlandet:** Agder-fylkene og Sør-Rogaland. **Sør-Østlandet:** Buskerud, Telemark og Vestfold. **Vestlandet:** Hordaland, Nord-Rogaland og Sogn og Fjordane. **Østlandet:** Hedmark, Oppland, Oslo/Akershus og Østfold.

Figur 10. Bedrifter med mye ledig kapasitet til å bygge vann- og avløpsnett, 3. kvartal 2015

Andel bedrifter med 50 prosent eller mer ledig kapasitet

Antall svarbedrifter= 238

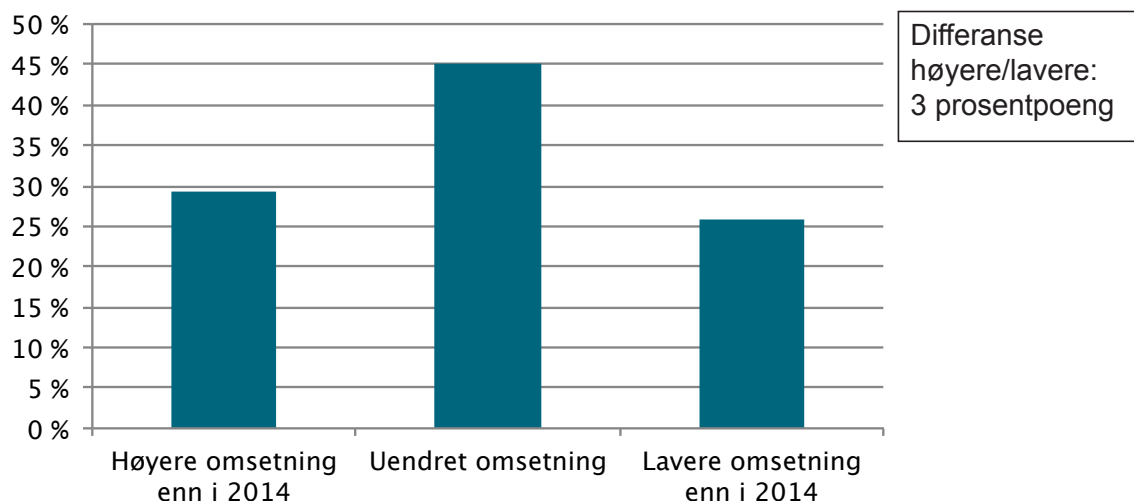
Det er størst andel bedrifter i Midt-Norge som svarer at de har mye ledig kapasitet til utbygging av vann- og avløpsnett i 3. kvartal 2015. Det er forskjeller mellom regionene når det gjelder ledig kapasitet innen henholdsvis markedet for veikontrakter og markedet tilknyttet vann- og avløpsnettet. Dette skyldes i hovedsak at VA-markedet er i kommunal sektor, med 428 kommuner som byggherrer, mens veimarkedet stort sett foregår i regi av Statens vegvesen.

Planer og forventninger blant MEF-bedriftene

Undersøkelsen viser positive framtidsutsikter blant MEF-bedriftene når det gjelder omsetning, lønnsomhet, sysselsetting og anskaffelse av maskiner. Det er bedrifter med hovedarbeidsområde tilknyttet transportinfrastruktur som har størst forventninger til utviklingen i egen bedrift i 2015 sammenlignet med 2014. Bedrifter med arbeidsområder innen utbygging av vann- og avløpsnett og grunnarbeid for private oppdragsgivere er mindre positive.

Figur 11. Forventninger til bedriftens omsetning i 2015

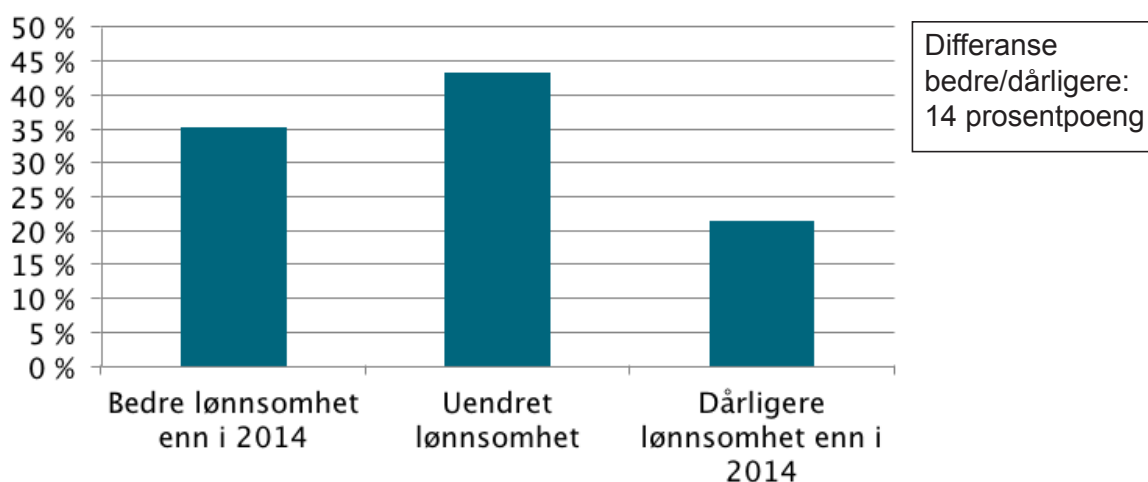
Andel bedrifter

Antall svarbedrifter= 642

Figur 12. Forventninger til bedriftens lønnsomhet i 2015

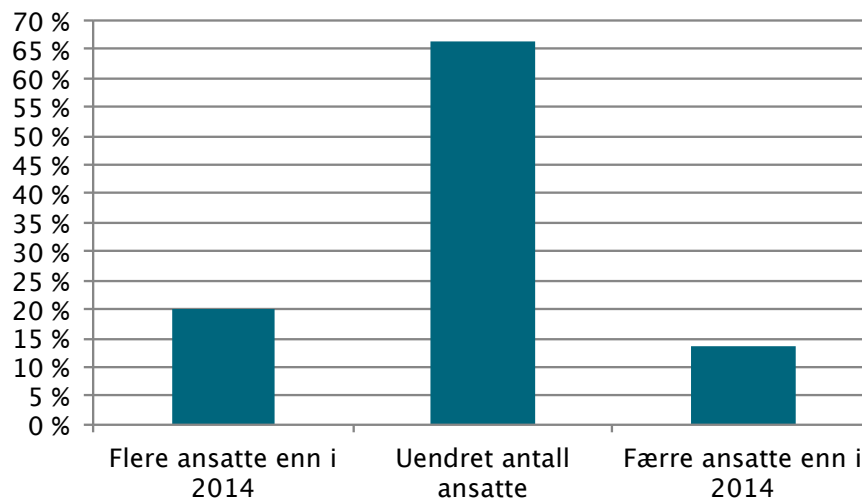
Andel bedrifter

Antall svarbedrifter= 643

Figur 13. Forventninger til bedriftens sysselsetting i 2015

Andel bedrifter

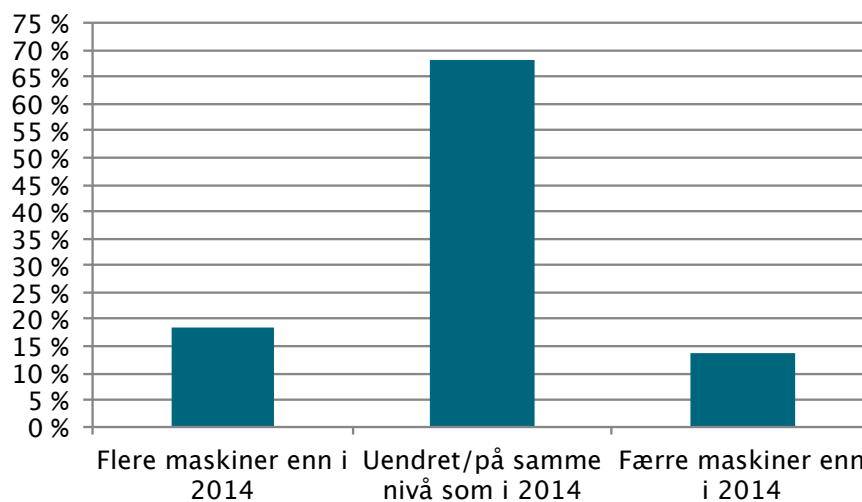

Differanse
flere/færre:
7 prosentpoeng

Antall svarbedrifter= 638

Figur 14. Forventninger til bedriftens anskaffelse av maskiner i 2015

Andel bedrifter

Differanse
flere/færre:
4 prosentpoeng

Antall svarbedrifter= 647

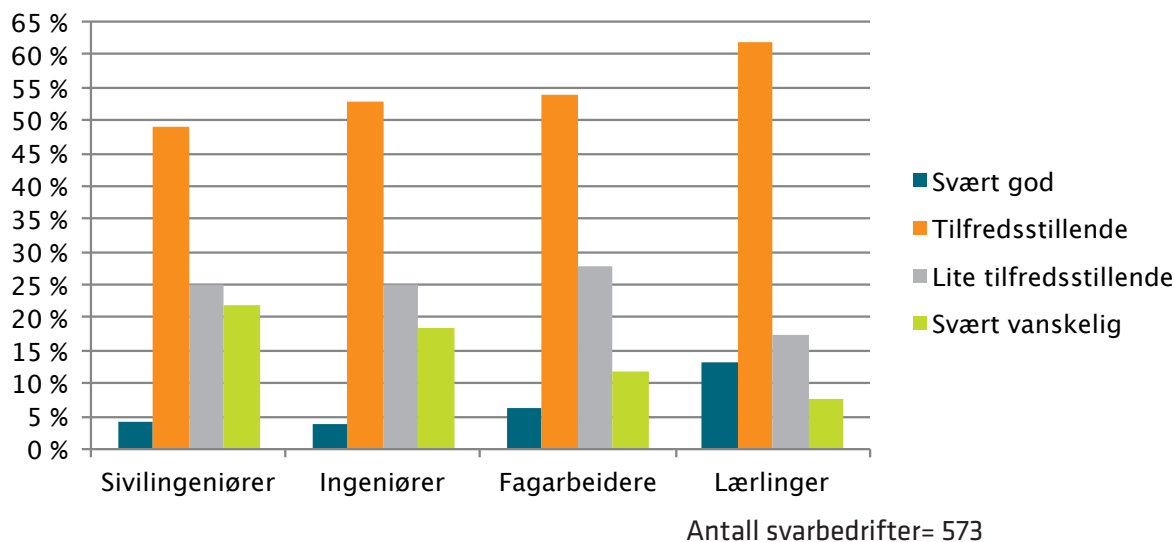

Rekruttering og kompetanse

MEF-bedriftene har i medlemsundersøkelsen blitt bedt om å beskrive hvordan de oppfatter egen rekrutteringssituasjon av sivilingeniører, ingeniører, fagarbeidere og lærlinger.

Figur 15. Bedriftenes syn på egen rekrutteringssituasjon

Andel bedrifter

I overkant av 50 prosent av bedriftene som har deltatt i undersøkelsen beskriver rekrutteringssituasjonen for ingeniører som «svært god»/»Tilfredsstillende». Det er grunn til å tro at dette tallet er noe høyere enn den reelle situasjonen. Bakgrunnen for dette er at mange av de minste bedriftene som har deltatt i undersøkelsen i mindre grad ansetter ingeniører og derfor beskriver rekrutteringssituasjonen for denne gruppen som «tilfredsstillende». En nærmere analyse av svarene viser at de større bedriftene i betydelig grad beskriver rekrutteringen av ingeniører som krevende.

Når det gjelder rekrutteringen av fagarbeidere rapporterer 60 prosent av bedriftene at de synes rekrutteringssituasjonen er «tilfredsstillende» eller «svært god». Det er imidlertid bekymringsverdig at hele 40 prosent av bedriftene mener rekrutteringssituasjonen er «lite tilfredsstillende» eller «svært vanskelig». Tilgangen på fagarbeidere med god kompetanse er svært viktig for anleggsbedriftene for å sikre en effektiv og sikker produksjon.

Samtidig beskriver hele 75 prosent av svarbedriftene rekrutteringen av «lærlinger» som «svært god» eller «tilfredsstillende», noe som er en betydelig mer positiv tilbakemelding enn for de andre tre kategoriene. Dette har sammenheng med en bevisst jobbing av Opplæringskontoret for anleggs- og bergfagene (OKAB) som alle MEF-bedriftene er tilknyttet. Det at 25 prosent av bedriftene beskriver rekrutteringen av lærlinger som krevende skyldes trolig regionale forskjeller når det gjelder tilgangen på lærlinger og lærlingenes kompetansenivå.

MEF signerte i 2012 sammen med partene i arbeidslivet, en Samfunnskontrakt med Kunnskapsdepartementet om øking av læreplasser. Målet i kontrakten er å øke antall læreplasser med 20 prosent fra 2012 til utgangen av 2015. Opplæringskontoret for anleggs- og bergfagene (OKAB), som MEF-medlemmene er tilknyttet, har allerede økt antallet læreplasser med 31 prosent pr. juni 2015.

**MASKIN-
ENTREPRENØRENE
FORBUND**

Maskinentreprenørenes Forbund
Postboks 505, Sentrum, 0105 Oslo – Tlf: 22 40 29 00 – www.mef.no